

Saksnr: 2019/27-1
Saksbehandlar: David Aasen Sandved, Tor Andreas Titlestad

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Hovudutval for kultur, idrett og integrering		12.11.2019
Fylkesutvalet		03.12.2019
Fylkestinget		17.12.2019

Kystpilegrimsleia. Regionale pilegrimssenter**Forslag til innstilling**

1. Fylkestinget sluttar seg til etableringa av regionale pilegrimssenter i Bergen og Selje som ledd i ei varig regional satsing på Kystpilegrimsleia.
2. Delfinansiering av drifta av to regionale pilegrimssenter i Vestland vert handsama som del av arbeidet med økonomiplanen og budsjett 2020.
3. Driftsfinansiering føreset at tiltaka vert finansiert etter ein modell der staten dekkjer 60%, kommunane 20% og Vestland fylkeskommune 20% av driftskostnaden.
4. For driftsåret 2020 vert kr 800.000 nytta som bidrag til prøvedrift av eit pilegrimssenter i Vestland inntil statleg finansiering er stadfesta.

Samandrag

Saka gjeld etablering av to regionale pilegrimssenter i Vestland fylke, eit i Hordaland og eit i Sogn og Fjordane.

Årleg kostnad for Vestland fylkeskommune vil vere kr 400.000 for eitt senter, kr. 800.000 for to. Prosjektleiaren legg til grunn at ev. finansiering av drifta av dei to regionale pilegrimssentra vert handsama som del av arbeidet med budsjett og økonomiplan for Vestland fylkeskommune frå 2020.

Kystpilegrimsleia er med i den politiske plattformen for nye Vestland fylkeskommune: *Medverke til utviklinga av Kystpilegrimsleia, i nært samarbeid med frivillige lag og organisasjonar, kommunar og kyrkje*

Rune Haugsdal
prosjektleiar

Per Morten Ekerhovd
påtroppande fylkesdirektør for
kultur, idrett og inkludering

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven signatur.

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Saka gjeld etablering av to regionale pilegrimssenter i Vestland fylke, eit i Hordaland og eit i Sogn og Fjordane.

Langtidsplan for pilegrimssatsing 2019 – 2037. Politisk forankring

Saka er forankra i Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommunar si handsaming av *Langtidsplan for pilegrimssatsing 2019 – 2037*. I Hordaland gjorde fylkesutvalet vedtak i saka 29.05.2019, jf. [PS 81/2019](#). I Sogn og Fjordane handsama fylkesutvalet planen, jf. vedtak i sak 19/3911-2 den 08.05.19.

Begge fylkeskommunar har dermed slutta seg til hovudintensjonane i den nasjonale pilegrimsatsinga og etableringa av regionale pilegrimssenter: Kystpilegrimsleia gjennom Hordaland og Sogn og Fjordane er godkjend som lei i det nasjonale systemet av pilegrimsvegar. Oppfølginga av langtidsplanen inneber tilrettelegging av pilegrimsvegane og etablering av regionale pilegrimssenter langs desse.

Politisk sak om etablering av slikt senter i Hordaland vart handsama i Hordaland fylkeskommune i Utval for Kultur, idrett og regional utvikling 21.05.2019. Fylkesrådmannen si innstilling vart samrøystes vedteke, jf. [PS80/2019](#). Utvalet peikte ut Bergen som stad for etablering av eit senter og la til grunn at ei ev. finansiering av drifta det regionale pilegrimssenteret vert del av arbeidet med budsjett og økonomiplan for Vestland fylkeskommune frå 2020.

Politisk handsaming i Sogn og Fjordane fylkeskommune:

Hovudval for kultur og næring, gjorde 1. oktober 2019 følgjande vedtak:

1. *Sogn og Fjordane fylkeskommune vil fremje Selje som regionalt pilegrimssenter som ledd i ein varig regional satsing på Kystpilegrimsleia.*
2. *I finansieringa av det regionale pilegrimssenteret i Selje, vert det lagt il grunn at fylkeskommunen bidreg med kr. 400.000 per år frå 2020 (20% av totalkostnad på 2 mill.) under føresetnad av at staten dekker 1,2 mill. (60% av totalkostnad) og Stad kommune kr. 400.000 (20% av totalkostnad) frå 2020.*
3. *Saka vert sendt vidare til finansutvalet i Vestland fylkeskommune for innarbeiding i budsjett og økonomiplan for 2020*

Statsbudsjettet

Kystpilegrimsleia inneber at det kjem inn 4 nye Regionale pilegrimssenter totalt i Kystpilegrimsleia. Frå før, høyrer 6 regionale pilegrimssenter inn under Nasjonalt Pilegrimssenter i Trondheim. Statsbudsjettet for 2020 tek ikkje høgde for auken i talet på regionale pilegrimssenter. For at den statlege finansieringa kan kome inn på statsbudsjettet frå 2021, vurderer prosjektleiaren at den regionale finansieringa bør vere på plass frå 2020.

Politisk handsaming i Vestland fylkeskommune

Det vert fremja liknande politiske saker i alle dei fylkeskommunane som er prosjekteigarar i Kystpilegrimsleia (Rogaland, Hordaland/Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og Trøndelag). Slik prosjektleiaren vurderer saka, vil den intensjonen Vestland fylkeskommune syner i høve regional deltaking vere viktig for vidare samarbeid, med kyrkje, stat, aktuelle kommunar og fylkeskommunar.

Ettersom ei mogeleg etablering av regionale pilegrimssenter vil ha økonomiske konsekvensar for Vestland fylkeskommune vert saka lagt fram for finansutvalet og fylkestinget.

Høyringsutkast til langtidsplan - Finansieringsmodell

Ut frå den finansieringsmodellen som er lagt til grunn, er årleg kostnad for Vestland fylkeskommune kr 400.000 for eitt senter, kr. 800.000 for to. Prosjektleiaren legg til grunn at ev. finansiering av drifta av det regionale pilegrimssenteret vert handsama som del av arbeidet med budsjett og økonomiplan for Vestland fylkeskommune i åra frå 2020, og at ein finansierer tiltaket innanfor gjeldande budsjetttrammer.

I samsvar med Langtidsplan for pilegrimssatsing 2019 – 2037 er det etablert ein finansieringsmodell der staten dekkjer 60% av kostnadene og regional/lokal medfinansiering er 40%. Dette gjev følgjande kostnadsbilete i Vestland fylke:

<i>Institusjon</i>	<i>Finansiering pr. år</i>
Stat 60%	2,4 mill.
Vestland fylke 20%	800.000
Kommunane 20%	800.000
SUM	4 mill.

Regionale pilegrimssenter i høve til regionreforma

Kystpilegrimsleia med regionale pilegrimssenter, der fem fylkeskommunar stiller seg bak, er eit tiltak som høver godt i høve til regionreforma si vektlegging av fylkeskommunane si samfunnsutviklarrolle.

Historikk - Pilegrimsleia og pilegrimssenter:

Jf. *Langtidsplan for pilegrimssatsing 2019 – 2037* vil tilrettelegginga av pilegrimsvegane og etableringa av regionale pilegrimssenter vere sentrale oppgåver. For å realisere høyringsutkastet sine mål vil kommunar og fylkeskommunar få sentrale roller, mellom anna for å utløyse kulturell og økonomisk verdiskaping i lokalsamfunna.

I møte 11. april 2019 gjorde styringsgruppa for Kystpilegrimsleia følgjande vedtak:

For å sikre politisk forankring regionalt ber vi om at det snarast vert lagt fram ei politisk sak i dei involverte fylkeskommunane om varig regional satsing på Kystpilegrimsleia, slik at det sikrar framtidig bruk og ivaretaking av leia.

Vi ber om at finansiering til drift av eitt (to) regionale pilegrimssentra i samsvar med det geografiske område som ligg inn i eigen fylkeskommune, vert innarbeida i budsjett og økonomiplan frå 2020, i samsvar med den finansieringsmodellen som er lagt fram i Langtidsplanen til regionale pilegrimssentra. Dette inneber eit spleiselag der statleg finansiering utgjer 60 prosent og den lokale finansieringa utgjer 40 prosent fordelt regionalt/kommunalt. I utkast til Langtidsplan er det lagt opp til kr 1,2 mill. per senter i statleg finansiering.

Styringsgruppa for Kystpilegrimsleia anbefalar fire regionale pilegrimssentra i tråd med utkast til Langtidsplan. Lokaliseringa må forankrast lokalt og regionalt. Valet bør gjerast på bakgrunn av følgjande kriterier:

- *Avstand mellom sentra og geografisk dekningsområde*
- *Tal på nøkkelstader pr. RPS bør vere så likt som mogeleg*
- *Kvalitetar som heilagsmål vert teke omsyn til*
- *Lokalt og regionalt engasjement*
- *Tilgjenge/infrastruktur*
- *Etablerte institusjonar som kan ta oppgåva*
- *Kompetansemiljø/nettverk*

Eitt eller fleire regionale pilegrimssenter?

Målet for Langtidsplan for pilegrimssatsing 2019 – 2037 er: *Pilegrimsleden - St. Olavsvegane til Trondheim skal være en av de viktigste pilegrimsrutene i Europa og en kjent og aktet vandringsled i Norge.*

Høyringsutkastet legg opp til fire satsingsområde:

- *Kyrkjeleg forankring.* Den norske kyrkja har ei sentral rolle i høve det moderne pilegrimsfenomenet og som forvaltar av historiske ressursar. Det er viktig at kyrkjene langs leia haldast opne i sesongane.
- *Reiseliv* (næringsutvikling). Samarbeid med det organiserte reiselivet på utvikling av tilbod, pakketering av tilbod og marknadsføring.
- *Kultur.* Å tilgjengeleggjere og formidle dei store kulturattraksjonane kystkulturen langs leia representerer
- *Miljø.* Pilegrimsvandring, sjølv i overført tyding som reise langs kysten, skal vere grøn turisme og i samsvar med dei 10 berekraftmåla Visit Norway har utvikla rundt bevaring av natur, kultur og miljø, og styrking av sosiale verdiar og økonomisk levedyktigheit.
- *Europeisk kulturveg.* St. Olavsleiene i Noreg er med i Europarådet si satsing på Europeiske Kulturveg.

Frå før er det i drift 6 regionale pilegrimssentra (Østerdalsleden og Gudbrandsdalsleden). Langtidsplanen legg opp til at det vert etablert i alt 4 regionale pilegrimssentra i Kystpilegrimsleia som skal fungere i samspel med Nasjonalt Pilegrimssenter og Nidaros Domkyrkje som pilegrimsmål. Dette skal ta i vare dei lokale interessene, tilretteleggings- og informasjonsbehov.

Fire senter gjeld strekninga mellom Egersund og Trondheim. Ein vesentleg del av dette er kysten i Vestland. Store geografiske avstandar vil gje utfordringar m.o.t. oppfølging, kvalitet og kontinuitet i det lokale tenestetilbodet. Difor er det tilrådd at to av dei regionale pilegrimssenter vert etablert innanfor Vestland fylke.

Organiseringa av regionale pilegrimssenter vil verte gjeldande frå 2020, og det er nødvendig med ei samordning av planane i Sogn og Fjordane og Hordaland. Politiske og administrative representantar frå Sogn og Fjordane og Hordaland hadde møte om dette 10. april 2019 i Bergen. I møtet vart det tilrådd at det i Vestland fylke kan vere tenleg med 2 senter, eitt i Sogn og Fjordane og eitt i Hordaland. I Sogn og Fjordane står valet mellom Kinn og Selja. I Hordaland vart det tilrådd at ei eventuell etablering av eit regionalt pilegrimssenter bør skje i Bergen.

Ei varig regional satsing på Kystpilegrimsleia og etableringa av regionale Pilegrimssenter (RPS), føreset at dei regionale pilegrimssentra byggjer vidare på og vidareutviklar dei nøkkelstadene Kystpilegrimsleia har peika ut. Desse er valde ut med grunnlag ei rekke kriteria, har alle fylka valt ut nøkkelstader. I Sogn og Fjordane og Hordaland gjeld det følgjande stader:

<i>Hordaland:</i>	Prioritet:
Moster/Bømlø	2
Sund/Fjell/Øygarden	4
Bergen/Fana	1
Fitjar/Sveio	6
Lindås/Radøy/Austrheim	5
Halsnøy Kloster	3
<i>Sogn og Fjordane:</i>	
Gulatingstaden/Eivindvik	3
Kvernsteinsparken	4
Kinn i Flora	1
Selje kloster	2
Vilnes i Askvoll	6
Korssund i Fjaler	7
Svanøy i Flora	5

I Hordaland har stadene ulike gradar av organisering og tilrettelegging når det gjeld å ta imot pilegrimsturisme. Moster og Halsnøy kloster har tenleg organisering og lang røynsle. Kvinnherad og Bømlø kommunar stiller seg også bak deira nøkkelstadar i tilknytning til Kystpilegrimsleia. I Bergen, som ut frå historia ligg som prioritet 1, er rik på institusjonar som kan ta roller i denne samanhengen.

I Sogn og Fjordane er det i første rekke Selja og Kinn som er aktuelle for organisering og tilrettelegging for pilegrimsturisme. Her er det stor lokalt engasjement og begge stadene har erfaring med pilegrimsarrangement, historiske spel og pilegrimsvandringar. Mellom dei to stadene går også Sunnivaleia, som det knyter seg stort kyrkjeleg engasjement til og der det kvart år vert arrangert pilegrimsreise/vandring mellom dei to øyane. Både Flora (Nye Kinn kommune) og Selje (Nye Stad kommune) stiller seg bak deira nøkkelstader i tilknytning til Kystpilegrimsleia.

Regionale Pilegrimssentra – funksjonar og innhald

Kvart RPS skal ha sitt ansvar for eit definert geografisk område langs Kystpilegrimsleia. Ansvarsområda skal verte bestemt slik at dei saman med Nasjonalt Pilegrimssenter sitt ansvarsområde dannar ei samanhengande kjede frå Egersund til Nidaros langs kysten. RPS skal organiserast og virke slik at samarbeid om pilegrimssatsinga fremjast mellom kommunar, kyrkjelyder av ulike konfesjonar, næringslivsaktørar, frivillige organisasjonar og kulturinstitusjonar innanfor regionen. Ved kvart RPS skal det være tilsett ein person som er ansvarlig for den daglege verksemda.

RPS skal bidra til fornying og utvikling av pilegrimstradisjonen i Norge gjennom samarbeid seg imellom, med Nasjonalt Pilegrimssenter, andre RPS i Pilegrimsleiene, pilegrimsprestane, pilegrimforeningane; Den norske kyrkja og andre.

I drøftinga vil det vere ei avveging å ta inn organisatoriske føresetnader som alt er på plass – det vil alltid vere rimelegare å utvikle eksisterande organisasjonar enn å byggje opp noko nytt. RPS bør primært ha faglege funksjonar, kulturformidling, gaiding - i tillegg til å ha viktige funksjonar ovanfor kyrkja (opningstider, pilegrimsgudstenester mv.).

Pilegrimsturisme har også trong for praktiske tenester, som booking, reiseplanlegging – og reiseinformasjon på førehand og under reisa. Dette er funksjonar det etablerte reiselivet er dyktige på og har apparat for, td den interregionale organisasjonen Fjord Norge med hovudkontor i Bergen og som 4 av fylka på Vestlandet støttar opp under (Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal).

Økonomi

Innlemminga av Kystpilegrimsleia i dei nasjonale pilegrimsleiene, vil føre til auke i talet på regionale pilegrimssentra med minimum fire. Økonomien i det nasjonale systemet er basert på årlege tildelingar av statsmidlar til RPS gjennom Nasjonalt Pilegrimssenter og på anna (regional og lokal) medfinansiering.

Jf. langtidsplanen: *For å bygge robuste enheter som kan bidra til fortsatt vekst i pilegrimstrafikken, og samtidig styrke kvaliteten på opplevelsene, stipuleres årlige driftskostnad pr. RPS til 2 mill. Den statlige grunnfinansieringen bør settes til 60 % driftskostnaden, slik at hvert RPS får et årlig driftstilskudd på 1,2 mill.*

Byrådet i Bergen kommune handsama saka *Høringsuttalelse til langtidsplan 2019 – 2037 – Pilegrimsleden. Ønske om etablering av regionalt pilegrimssenter i Bergen* i møte 09.05.2019. I brev frå Bergen kommune til Nasjonalt Pilegrimssenter dagsett 14.05.2019, heiter det mellom anna: *Byrådet ønsker å fremme Bergen som vert/lokasjon for et regionalt pilegrimssenter langs Kystpilegrimsleden. Det ble fattet vedtak om at byrådet vurderer avsetning av 0,4 mill. kr til etablering av regionalt pilegrimssenter i Bergen i forbindelse med forslag til Handlings – og økonomiplan 2020 – 2023/Budsjett 2020.*

Basert på 2 regionale senter i Vestland vil såleis kostnadene for Vestland fylkeskommune pr. år vere kr 800.000.

Slik prosjektleiaren vurderer saka, vil den intensjonen Vestland fylkeskommune syner i høve regional deltaking vere viktig for vidare samarbeid, t.d. med kyrkje, stat og aktuelle kommunar. Rogaland og Møre og Romsdal fylkeskommunar har vedteke å gå inn med midlar til regionale pilegrimssenter. Både Selja og Bergen kommunar arbeider med å få inn kommunale bidrag på kr 400.000 pr. kommune frå 2020. For Kystpilegrimsleia under eitt, vil det totale regionale og kommunale bidraget kunne vere:

Rogaland fylkeskommune 400.000/år, kommunale bidrag 400.000/år	800.000
Vestland fylkeskommune, 2 regionale pilegrimssenter 800.000, kommunale bidrag 800.000	1.600.000
Møre og Romsdal fylkeskommune 400.000/år, kommunale bidrag 400.000/år	800.000
SUM	3.200.000

Trøndelag fylkeskommune er spesiell ved at Nasjonalt Pilegrimssenter ligg i Trondheim, og ved at Pilegrimsgården og Nidarosdomen der er mål for alle St.Olavleiene i Noreg.

Vedtakskompetanse

Fylkestinget

Vurderingar og verknader

Økonomi: To regionale Pilegrimssenter vil fører til auka kostnader på kr. 800.000 pr. år

Klima: Pilegrimsturisme er småskala reiseliv som i sin karakter ikkje har negativ påverknad på ytre miljø.

Folkehelse: Pilegrimsvandringar er aktiv fritid som stimulerer til betre folkehelse.

Regional planstrategi: Tiltaket er forankra i regional kulturplan og i handlingsprogrammet i Hordaland. I Sogn og Fjordane fylkeskommune er tiltaket forankra i regional plan for kultur, «nytte kulturarven aktivt i næringssamanheng.»

Konklusjon

Ei mogeleg etablering av regionale pilegrimssenter vil ha økonomiske konsekvensar for Vestland fylkeskommune. Driftsfinansiering føreset at tiltaka vert finansierte etter ein modell der staten dekkjer 60%, kommunane 20% og Vestland fylkeskommune 20% av driftskostnaden.

Saka har eit hastemoment ettersom den statlege delen av finansieringa ikkje er på plass frå 2020. Skal ein ha von om at den statlege delen av finansieringa skal kome på plass frå 2021, er det viktig at den regionale finansieringa er på plass frå 2020.

Fylkesrådmannen legg til grunn at ev. finansiering av drifta av det regionale pilegrimssenteret vert handsama som del av arbeidet med budsjett og økonomiplan for Vestland fylkeskommune frå 2020.